

цію інтегратора знання не тільки про право, але й про людину в системі права, долаючи протистояння нормативістського, природно-правового, соціологічного підходів до праворозуміння.

Квінтесенцією філософії екологічного права можна вважати таке положення: необхідність подальшого просування ідеї стійкого розвитку на всіх рівнях й інтеграції його економічної, соціальної й екологічної складових, врахування їх взаємозв'язку для досягнення мети стійкого розвитку в усіх його аспектах; для забезпечення правильного балансу між економічними, соціальними і екологічними потребами нинішнього і майбутніх поколінь слід прагнути досягнення гармонії з природою.

Література

1. Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=97&ArticleID=1503&l=en>. – Назва з екрану.
2. Rio+20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sustainabledevelopment.un.org/>. – Назва з екрану.
3. Анисимова А.В. Принципы естественного права в экологии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/8794>. – Назва з екрану.
4. Глобальные трансформации: политика, экономика, культура / пер. с англ. В. В. Сапова и др. – М. : Праксис, 2004. – 576 с.
5. Йонас Х. Принцип ответственности [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://platona.net/load/knigi_po_filosofii/ehtika_i_ehstetika/jonas_gans_princip_vidpovidalnosti/36-1-0-1438 – Назва з екрану.

Дячкін Олександр Петрович
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ЧУЖОГО МАЙНА ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ

Держава визнає усі суб'єкти права власності рівними перед законом і має забезпечувати захист їх прав. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним (ст. 13, 41 Конституції) [1]. Встановлення кримінальної відповідальності за знищення або пошкодження чужого майна є одним із засобів захисту права власності державою. Загальні норми, якими встановлену кримінальну відповідальність за знищення або пошкодження чужого майна, закріплені у ст. 194, 196 КК України. Знищення або пошкодження чужого майна виступають ознаками

об'єктивної сторони також злочинів, передбачених іншими статтями, наприклад, ст. 271--277, 281, 282, 291, 411, 412 та ін., які є спеціальними нормами.

З буквального тлумачення диспозиції ст. 196 КК витікає, що предметом передбаченого нею злочину є будь-яке і у будь-якій кількості чуже майно, що знищується або пошкоджується з необережності, якщо при цьому було спричинено тяжкі тілесні ушкодження або загибель людей. Кількісні показники нижньої межі майнової шкоди, заподіяваної внаслідок пошкодження чи знищення майна, можуть обмежуватись лише положеннями ч. 2 ст. 11 КК про малозначність та примітки до ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення, тобто така шкода має перевищувати 0,2 розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян (далі – НМДГ). На відміну від злочину, пов'язаного з необережним знищенням або пошкодженням майна (ст. 196 КК), злочин «умисне знищення або пошкодження чужого майна», відповідно до ч. 1 ст. 194 КК, утворює знищення або пошкодження чужого майна у великих розмірах, якими, відповідно до п. 3 примітки до ст. 185 КК, є ті, що на момент вчинення злочину у 250 і більше разів перевищує НМДГ. Такий значний розрив між розміром шкоди, взятим за основу при криміналізації діянь за ст. 194 та ст. 196 КК, вбачається нелогічним, особливо з урахуванням того, що умисна форма вини, яка є ознакою суб'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 194 КК, вказує на більшу суспільну небезпечність особи і злочину, ніж у випадку вчинення таких самих дій з необережності.

Для основного складу злочину за ст. 194 КК достатньо посягання на власність і заподіяння майнової шкоди у великих розмірах, а склад злочину, передбачений ст. 196 КК, утворюють діяння, які, крім права власності, посягають і на здоров'я або життя людей і мають наслідком заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або загибель людей. Тут і в інших статтях, наприклад у ч. 4 ст. 240, ч. 2 ст. 241 та ін., термін «людей» фактично розуміють як «хоча б одній людині» [2]. Але деякі автори вважають, що вказане поняття в ст. 196 КК слід розуміти як смерть двох або більше людей, а у випадку заподіяння смерті одній людині – кваліфікувати дії за ст. 119 КК як вбивство з необережності, а в ст. 194 КК – як смерть двох або більше людей, а заподіяння смерті одній людині охоплюється ознакою «інші тяжкі наслідки» [3, с. 453, 456]. Перша точка зору вбачається більш переконливою і логічною, але вимагає редагування кримінально-правових норм шляхом зміни терміна «людей» на «людини» або «особи». Друга вбачається прикладом майстерного нівелювання недоліків законодавчої техніки шляхом тлумачення норм, що має відповідати її меті.

Основною підставою криміналізації необережного знищення або пошкодження чужого майна за ст. 196 КК вбачається настання наслідків не у виді знищення або пошкодження майна, а спричинення тяжких тілесних ушкоджень або загибелі людей. Така конструкція ст. 196 КК спрямована більш на покарання за необережне спричинення тяжких тілесних ушкоджень або смерті людині, а не за необережне знищення чи пошкодження чужого майна.

Право власності, а також здоров'я та життя людини не є рівноцінними об'єктами. Життя та здоров'я людини є найвищою соціальною цінністю, що закріплено Конституцією (ст. 3). Заподіяння смерті декільком особам має більшу суспільну небезпечність, ніж заподіяння смерті одній людині, а тому у низці статей (п. 1 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 119 КК та ін.) обґрунтовано передбачене як кваліфікуюча ознака.

Суб'єктивна сторона злочину за ст. 196 КК характеризується необережною формою вини у виді злочинної самовпевненості або злочинної недбалості як щодо наслідків у виді знищення або пошкодження чужого майна, так і щодо заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або смерті людині. За необережне спричинення останніх кримінальну відповідальність встановлено статтями 119 та 128 КК як за самостійні злочини. При цьому санкція ч. 1 ст. 119 КК є значно суворішою за санкцію ст. 196 КК (до 5 років позбавлення волі і до 3 років позбавлення волі), а ч. 2 ст. 119 КК – взагалі є безальтернативною і передбачає покарання у виді позбавлення волі строком від 5 до 8 років. Санкція ж ст. 128 КК навпаки є істотно м'якшою від санкції ст. 196 КК. Вказане вказує на неузгодженість та суперечливість диспозицій та санкцій цих норм. Основна причина цього вбачається в конструкції ст. 196 КК, в якій наслідки у виді тяжких тілесних ушкоджень або загибелі людей утворюють необхідну умову кримінальної відповідальності за необережне знищення або пошкодження чужого майна. При цьому розмір майнової шкоди, заподіюваної з необережності, є необмеженим. Така конструкція ст. 196 КК послаблює правовий захист і права власності, життя людини від посягань, вчинюваних з необережності. Так, наприклад, за заподіяння смерті іншій особі внаслідок необережного поводження з легкозаймистою речовиною відповідно до ч. 1 ст. 119 КК покарання у виді позбавлення волі встановлено в межах від трьох до п'яти років, а за такі ж дії, що спричинили загибель двох або більше осіб, – від п'яти до восьми років. А у випадку, якщо необережне поводження з легкозаймистою речовиною мало наслідком знищення будинку, в якому перебували та загинули люди, такі дії підпадають під ознаки ст. 196 КК і максимальне покарання за нього не може перевищувати трьох років позбавлення волі. Вказане суперечить принципу справедливості в праві.

Отже, з метою усунення вказаних недоліків пропонується:

1) частину 1 ст. 194 КК викласти у такій редакції: «1. Умисне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у значних розмірах, – карається штрафом у розмірі від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на той самий строк»;

2) частини 1 і 2 ст. 194 КК вважати відповідно частинами 2 і 3 ст. 194 КК;

3) викласти статтю 196 КК у такій редакції:

«Стаття 196. Необережне знищення або пошкодження майна

1. Необережне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у значних розмірах, -

карається штрафом у розмірі від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до ста двадцяти годин, або виправними роботами на строк до одного року.

2. Необережне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у великих розмірах, -

карається штрафом у розмірі від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до той самий строк.

3. Необережне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду в особливо великих розмірах, -

карається штрафом у розмірі від трьохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до трьох років, або обмеженням волі на строк до той самий строк»;

4) у п. 2 примітки до ст. 185 КК замість «та 190» викласти: «190 та 196»;

5) у пп. 3 і 4 примітки до ст. 185 КК після цифри «194» додати «196».

Спричинення людині через необережне знищення або пошкодження майна тілесних ушкоджень середньої тяжкості або тяжких, а також смерть людини мають утворювати самостійний злочин і підлягати кваліфікації за статтями, якими передбачені відповідні злочини проти життя та здоров'я особи.

Запропоноване рішення дозволить усунути вказані недоліки Кримінального кодексу України, а також вирішити значну частину проблемних питань, пов'язаних з кримінальною відповідальністю за посягання на власність, життя та здоров'я особи, сприятиме більш ефективному кримінально-правовому захисту цих соціальних цінностей.

Література

1. Конституція України : чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 23 трав. 2016 р. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2016. – 64 с.

2. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. № 7, абз. 3 п. 21.

3. Мельник М.І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 3-тє вид., перер. та доп. / за ред. М.І. Мельника. М.І. Хавронюка. – К. : Атіка, 2004. – 1056 с.